Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:19

om anslag till studieförbunden m. m.
(prop. 1985/86:100)

UbU
1985/86:19

Åttonde huvudtiteln

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1985/86:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna C 4. Bidrag till studieförbunden m. m., C 6. Bidrag till driften av folkhögskolor m. m., C 7. Bidrag till viss central kursverksamhet och C 8. Bidrag till kontakttolkutbildning jämte motioner.

Utbildningsutskottet har från kulturutskottet inhämtat yttrande över proposition 1985/86:100 bilaga 10, punkt C 4. Bidrag till studieförbunden m. m. jämte motioner i de delar som rör kulturutskottets beredningsområde. Yttrandet (KrU 1985/86:3 y) är fogat som *bilaga* till detta betänkande.

1. Bidrag till studieförbunden m. m.

Regeringen har under punkt C 4 (s. 174–179) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har föreslagits beträffande statsbidrag till idrottsrörelsens studieförbund SISU,

2. godkänna vad som i propositionen har föreslagits beträffande studiecirklar i grundläggande datakunskap för kortutbildade budgetåren 1986/87 och 1987/88,

3. godkänna att 89 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 används till att finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.,

4. till Bidrag till studieförbunden m. m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 948 022 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub402 av Hans Rosengren (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av dataprogram för utbildning av vuxna i datoranvändning.

1985/86:Ub404 av Stig Gustafsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om möjligheterna till samverkan mellan studieförbund och högskola.

1985/86:Ub407 av Hans Rosengren (s) vari yrkas att riksdagen som sin

mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bred utbildning med inriktning mot dataområdet.

1985/86:Ub413 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen beslutar att den av regeringen föreslagna satsningen på en relativt omfattande datautbildning i studiecirkelform skall genomföras enligt principer för fritt och frivilligt folkbildningsarbete och att skolöverstyrelsen får i uppdrag att utfärda regler för verksamheten,

5. att riksdagen beslutar att under anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden m. m. anvisa 926 072 000 kr.,

6. att riksdagen beslutar att kursplanebundna universitetscirklar skall bli berättigade till statsbidrag.

1985/86:Ub414 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts rörande möjlighet för studieförbunden att anordna cirkelsammankomster om fyra timmar vilket kompenseras genom att vissa sammankomster reduceras till två timmar,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts rörande möjlighet att godkänna en fjärde timme vid cirkelsammankomst för det lägre schablonbidraget,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts rörande den personkrets som skall vara berättigad att delta i datautbildning innebärande att alla som ej nåtts av sådan utbildning i det allmänna skolväsendet skall kunna delta och att likvärdiga ekonomiska förutsättningar skall gälla oavsett vilket studieförbund den enskilde väljer,

4. att riksdagen som sin mening uttalar vad i motionen anförts rörande betydelsen av att regeringen och statliga myndigheter hanterar det fria och frivilliga folkbildningsarbetet med opartiskhet och oväld.

1985/86:Ub416 av Hans Nyhage (m) och Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om datautbildning inom studieförbunden.

1985/86:Ub417 av Hans Nyhage (m) och Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att studieförbunden inom ramen för den tilldelade timkvoten skall äga rätt att anordna studiecirklar med fyra timmar per sammankomst.

1985/86:Ub803 av Karin Söder m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande vuxenutbildning.

1985/86:Ub806 av Rune Gustavsson m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1985/86:So218 – såvitt nu är i fråga yrkas

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vikten av statligt stöd till studieförbundens verksamhet.

1985/86:Ub831 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad

som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1985/86:A604 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om ett program för datautbildning av kvinnor.

1985/86:Ub838 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

21. att riksdagen beslutar avskaffa tilläggsbidragen till studiecirklar i samhällskunskap, svenska och matematik,

22. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda anslagsposten för bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden,

23. att riksdagen beslutar att anslagsposten för bidrag till kulturverksamhet bestäms till 65 430 000 kr.,

24. att riksdagen avslår regeringens förslag om höjning med 34 160 000 kr., av bidraget till studiecirklar, samt bidrag till studieförbundens centrala organisationskostnader,

25. att riksdagen avslår regeringens förslag att studietimmar som studieförbunden anordnar som grundläggande bred datautbildning skall räknas in i underlaget för en senare fördelning av högschablontimmarna,

26. att riksdagen beslutar att studieförbunden ges möjlighet att med ett särskilt statsbidrag bedriva kursplanebundna universitetscirklar,

27. att riksdagen godkänner att 200 350 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 används för att delvis finansiera anslaget C 4. Bidrag till studieförbunden m. m.,

28. att riksdagen till C 4. Bidrag till studieförbunden m. m. för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 817 162 000 kr.

Utskottet

Enligt de grunder som har godtagits av riksdagen år 1981 (prop. 1980/81:127, UbU 1980/81:36, KrU 1980/81:6 y, rskr. 1980/81:386) utgår ur detta anslag *bidrag till studiecirklar, till kulturverksamhet i studieförbunden, till studieförbundens centrala organisation, pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete samt verksamhet för handikappade, till Folkbildningsförbundet och länsbildningsförbunden samt till uppsökande verksamhet i bostadsområden. Enligt förordningen* (1981:518) om *statsbidrag till studiecirklar* m. m. utgår schablonbidrag, tilläggsbidrag och bidrag till kostnader för resekostnadsersättningar och traktamenten för vissa studiecirklar. Innevarande budgetår utgår schablonbidrag med 90 resp. 28 kr. för varje studietimme. *Tilläggsbidrag utgår till vissa studiecirklar* med 15 resp. 30 kr. per studietimme.

I budgetpropositionen förordas att antalet studietimmar med högre schablonbidrag skall få utgå inom en ram om 6 400 000 studietimmar nästa budgetår. Detta innebär en ökning med 100 000 studietimmar. Antalet studietimmar som berättigar till det lägre schablonbidraget beräknas öka med 50 000 till 2 750 000 studietimmar. Totalt beräknas studiecirkelverksamheten omfatta 9 150 000 studietimmar.

Beloppen för schablonbidragen har varit oförändrade sedan budgetåret 1983/84. De föreslås nu höjas med 3 kr. till 93 kr. resp. med 1 kr. till 29 kr.

Inom de beräknade ramarna för studietimmar samt inom föreslagna bidrag till kulturverksamhet, studieförbundens centrala organisationskostnader, pedagogisk verksamhet och utvecklingsarbete samt handikappverksamhet föreslås bidrag utgå nästa budgetår till ett nytt studieförbund, nämligen den svenska idrottsrörelsens studieförbund SISU. Sammanlagt beräknas bidragen till detta nya studieförbund till 5 milj. kr.

Bidraget till kulturverksamhet inom studieförbunden föreslås öka med 2 940 000 kr. till sammanlagt 100 430 000 kr.

I motion 1985/86:Ub413 (fp) yrkande 5 hemställs att riksdagen inte skall godkänna höjningen av schablonbidragen och därför anvisa 21 950 000 kr. mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion 1985/86:Ub838 (m) anförs att besparingar om 130 860 000 kr. bör göras under anslaget till studieförbunden i syfte att frigöra resurser för ungdomsskolan. Bl. a. bör antalet studietimmar inte öka och schablonbidragen inte höjas. Vidare bör ingen uppräkning göras av bidraget till studieförbundens centrala organisationskostnader (yrkande 24). Motionärerna föreslår att bidragen till uppsökande verksamhet (yrkande 22) samt tilläggsbidragen till studiecirklar i samhällskunskap, svenska och matematik skall tas bort (yrkande 21). Detta motiveras med att bidragen inte skall styra studieförbundens verksamhet. Bidraget till kulturverksamhet föreslås minskas med 35 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag (yrkande 23). Slutligen hemställs att 200 350 000 kr. av vuxenutbildningsavgiftsmedlen skall användas till att delvis finansiera anslaget (yrkande 27) och att totalt 817 162 000 kr. skall anvisas under anslaget (yrkande 28).

Utskottet föreslår att riksdagen bl. a. med hänvisning till att schablonbidragen varit oförändrade sedan budgetåret 1983/84 godkänner att de höjs i enlighet med vad som förordas i propositionen. Riksdagen bör således avslå motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 5 och 1985/86:Ub838 yrkande 24 i motsvarande delar.

Utskottet erinrar om att folkbildningsarbetet inom studieförbunden enligt av statsmakterna fastlagda mål (prop. 1980/81:127, UbU 1980/81:36, rskr. 1980/81:386) bl. a. har till uppgift att utveckla och förverkliga de idéer och värderingar som studieförbunden och deras medlemsorganisationer står för samt att åt en bred allmänhet erbjuda studier av den speciella karaktär som är kännetecknande för det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Det har därvid slagits fast att en av folkbildningens viktigaste uppgifter är att nå de resurssvaga samt de utbildningsmässigt och kulturellt eftersatta grupperna i samhället. I syfte att underlätta för studieförbunden att nå de kortutbildade och resurssvaga och erbjuda dem den utbildning de behöver finns bidrag till uppsökande verksamhet och tilläggsbidrag till vissa studiecirklar. Utskottet kan inte acceptera en sådan nedskärning av stödet till studieförbundens verksamhet som skulle försämra möjligheterna för de resurssvaga och kortutbildade att t. ex. få utbildning avseende grundläggande färdigheter. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub838 yrkandena 21 och 22 och vid medelsanvisningen beräknar de belopp som begärs i budgetpropositionen.

Utskottet instämmer med vad som anförs i kulturutskottets yttrande KrU

1985/86:3 y, nämligen att den i motion 1985/86:Ub838 föreslagna minskningen av bidraget till studieförbundens kulturverksamhet skulle få icke acceptabla effekter på den lokala kulturverksamheten. Riksdagen bör således avslå även yrkande 23 i motion 1985/86:Ub838 och under anslaget beräkna de medel som föredragande statsrådet förordat för kulturverksamhet i studieförbunden.

Utskottet har inget att erinra mot att anslagsberäkningen grundas på det ökade antal studietimmar inom studiecirkelverksamheten som förordas i propositionen. Riksdagen bör därför avslå motion 1985/86:Ub838 yrkande 24 i denna del.

Utskottet tillstyrker vidare att statsbidrag får utgå till idrottsrörelsens studieförbund SISU i enlighet med förslaget i propositionen. Utskottet tillstyrker även den föreslagna uppräkningen av bidraget till studieförbundens centrala organisation. Riksdagen bör således avslå motion 1985/86:Ub838 yrkande 24 även i dessa delar.

Kulturutskottet aktualiserar i sitt yttrande frågan om fördelningen av de medel som ställs till förfogande för studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete. Medel för detta ändamål disponeras av skolöverstyrelsen (SÖ). Redan våren 1985 underströk kulturutskottet i ett yttrande till utbildningsutskottet att avsikten med anslagsposten är att utbilda såväl studieförbundens medarbetare som kulturarbetare och ledare för kulturgrupper och kulturprojekt samt att framställa lämpligt studiematerial och anskaffa pedagogiska hjälpmedel och främja verksamheten genom forskning och utvecklingsarbete. Kulturutskottet påpekar nu att fördelningen av detta bidrag sker enbart på grundval av antalet studietimmar. Någon hänsyn till den kulturverksamhet som studieförbunden bedriver tas inte. I en skrivelse från tre studieförbund till utbildningsdepartementet har påvisats att detta fått till följd att de förbund som har en stor andel kulturverksamhet blivit missgynnade. Från de synpunkter som kulturutskottet har att bevaka är det viktigt att statsbidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete fördelas med hänsyn till både studieförbundens studiecirkelverksamhet och deras kulturverksamheter. Det är vidare enligt kulturutskottets mening angeläget att fördelningen av bidragen till denna verksamhet sker i nära samarbete mellan SÖ och kulturrådet. Utbildningsutskottet instämmer med vad som anförs i kulturutskottets yttrande och föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad här anförts.

Mot bakgrund av att de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften är begränsade kan utskottet inte acceptera en ökad finansiering av det nu aktuella anslaget med avgiften. Detta skulle få starkt negativa och omfattande effekter för övriga verksamheter som finansieras med avgiften. Riksdagen bör därför med avslag på yrkande 27 i motion 1985/86:Ub838 godkänna regeringens förslag.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 5 i denna del och 1985/86:Ub838 yrkande 28 till Bidrag till studieförbunden m.m. anvisar ett förslagsanslag av 948 022 000 kr. i enlighet med vad som förordats i budgetpropositionen.

Enligt motionerna 1985/86:Ub413 (fp) yrkande 6 och 1985/86:Ub838 (m)

yrkande 26 har *kursplanebundna universitetscirklar* varit av stort värde för många människor, speciellt för dem som bor på mindre orter och i glesbygd. I motionerna yrkas därför att sådana studiecirklar åter skall bli berättigade till statsbidrag. Även i motion 1985/86:Ub404 (s) tas frågan upp om studieförbundens universitetscirklar. Motionärerna anför att det trots stora ansträngningar från universitetens och högskolornas sida att öka den geografiska tillgängligheten till högre utbildning fortfarande finns stora delar av landet dit högskolan inte når. Begränsningen av studieförbundens universitetscirklar till att avse endast icke kursplanebundna sådana har enligt motionen inneburit en mycket kraftig begränsning av studieförbundens universitetscirkelverksamhet. Den samverkan mellan universiteten och högskolorna samt studieförbunden som hade förutsatts har inte kommit till stånd. Hindren för att studieförbunden skall kunna anordna kursplanebunden undervisning – i första hand kortare kurser – bör därför enligt motionärernas mening undanröjas.

Utskottet anser att riksdagen inte bör ändra sitt beslut från år 1983 om att studieförbunden skall inrikta sitt arbete på studier, som inte är bundna av kursplaner och kompetenskrav. Högskoleutbildning bör ges i universitetens och högskolornas regi och inte i form av avgiftsbelagda studiecirklar. Det ankommer på högskolemyndigheterna att inom givna ramar disponera resurserna så att det finns utrymme för en geografisk spridning av utbildningen. Utskottet vill emellertid erinra om att statsbidrag fortfarande kan utgå till studiecirklar på högskolenivå under förutsättning att de inte följer kursplaner som gäller för universitet och högskolor. Studieförbunden skall därvid enligt statsbidragsförordningen anlita universitets- och högskolelärare. Ett särskilt bidrag utgår till resekostnadsersättning och traktamenten för ledare i universitetscirklar på visst avstånd från högskoleorter. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1985/86:Ub404, 1985/86:Ub413 yrkande 6 och 1985/86:Ub838 yrkande 26.

Till grund för statsbidrag till studiecirklar får inte medräknas mer än tre timmar per sammankomst. Någon dispensmöjlighet finns inte. Däremot finns två undantag, nämligen att *fyra studietimmar per sammankomst* får medräknas för en studiecirkel som hålls på arbetstid eller där flertalet av deltagarna har långa resvägar. I en sådan cirkel skall antalet sammankomster vara minst fem och den sammanlagda studietiden minst 20 studietimmar.

I motion 1985/86:Ub414 (c) yrkande 1 hemställs att det skall finnas en möjlighet för studieförbunden att få medräkna fyra timmar vid vissa sammankomster mot att detta kompenseras genom att endast två studietimmar medräknas vid andra sammankomster inom samma cirkel. I andra hand yrkas i motionen (yrkande 2) att det skall finnas en möjlighet att medräkna fyra timmar per sammankomst om den fjärde timmen avser det lägre schablonbidraget. Enligt motion 1985/86:Ub417 (m) bör studieförbunden få anordna sammankomster om fyra studietimmar och medräkna alla timmarna för statsbidrag under förutsättning att detta inte innebär någon ökning av det totala antalet studietimmar som berättigar till det högre schablonbidraget.

Utskottet anser att möjligheterna till fyratimmarssammankomster inom studiecirkelverksamheten bör prövas. I samråd med studieförbunden bör undersökas vilka lösningar som är möjliga och lämpliga. En förutsättning för statsbidragsberättigade fyratimmarssammankomster bör vara att de inte medför några merkostnader för staten, någon ökning av antalet studietimmar totalt eller andra, icke önskvärda effekter.

Riksdagen bör med anledning av motionerna 1985/86:Ub414 yrkandena 1 och 2 samt 1985/86:Ub417 som sin mening ge regeringen till känna att en prövning av frågan om statsbidragsberättigade fyratimmarssammankomster bör göras i enlighet med vad utskottet anfört.

Enligt motion 1985/86:Ub806 (c) yrkande 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vikten av att statligt stöd till studieförbundens verksamhet är så utformat att studieförbunden får bidrag till merkostnader för *handikappades deltagande.*

Statsbidrag till åtgärder som skall underlätta för handikappade att delta i studiecirkelverksamhet utgår i flera olika former. Tilläggsbidrag utgår till cirklar som har till syfte att utveckla handikappades färdigheter att meddela sig, till cirklar som informerar om handikappade och till cirklar för medlemmar i handikapporganisationer. Tilläggsbidrag utgår också till studiecirklar om minst hälften av deltagarna på grund av handikapp har stora svårigheter att kommunicera med andra människor. Vidare utgår särskilda bidrag till studieförbundens verksamhet för handikappade, såsom till pedagogisk verksamhet, produktion av studiematerial, tekniska och organisatoriska stödåtgärder, utbildning av studieförbundens och medlemsorganisationernas funktionärer för att öka deras kunskap om handikapp, assisterande ledare i cirklar med minst fem handikappade deltagare, tolk för döva, dövblinda, hörselskadade och talskadade samt personlig assistans. Bidraget till studieförbundens uppsökande verksamhet i bostadsområden skall användas bl. a. för verksamhet som riktar sig till handikappade.

Utskottet kan således konstatera att det i enlighet med de riktlinjer för studiecirkelverksamheten som riksdagen godkänt finns ett antal bidrag till åtgärder som skall underlätta för handikappade att dels delta i särskilt för dem anordnade studiecirklar, dels delta i studiecirkelverksamhet i allmänhet. Något särskilt uttalande av riksdagen i denna fråga behövs inte, varför motion 1985/86:Ub806 yrkande 4 bör avslås av riksdagen.

I budgetpropositionen redovisas att datadelegationens betänkande (SOU 1985:50) *Bred datautbildning* överlämnats till utbildningsdepartementet för handläggning. Betänkandet har även sänts ut till ett antal utbildningsanordnare och andra intressenter för kännedom och eventuella synpunkter. Inom utbildningsdepartementet har en arbetsgrupp tillkallats för att utarbeta ett samlat handlingsprogram inom datautbildningsområdet. Resultatet av gruppens arbete skall redovisas hösten 1986.

I propositionen erinras om att försöksverksamhet med datautbildning pågår med medel under arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel. Denna försöksverksamhet har pågått sedan hösten 1984 och beräknas fortsätta

under större delen av år 1986. Verksamheten skall utvärderas av Arbetslivscentrum.

Datadelegationen menar med bred datautbildning att utbildningen vänder sig till en bred målgrupp, i princip alla vuxna, och att innehållet i utbildningen ger en bred översikt över området. Föredragande statsrådet lägger till att bred datautbildning bör vara en grundläggande, orienterande utbildning som kan utgöra första steget i en utbildningskedja. Den avgränsas därmed från yrkesutbildning.

Föredragande statsrådet erinrar om att datautbildning, helt eller delvis bekostad med statsmedel, bedrivs av ett flertal utbildningsanordnare. Den enda datautbildning som i första hand vänder sig till en bred allmänhet är enligt statsrådets mening studiecirklarna.

En satsning de närmaste två åren på en bred datautbildning är enligt föredragande statsrådet angelägen både med tanke på näringslivets konkurrenskraft och av jämlikhetsskäl. Studieförbunden bör under budgetåren 1986/87 och 1987/88 få möjlighet att anordna grundläggande bred datautbildning för kortutbildade med friare regler än vad som gäller för studiecirklar. De studietimmar som studieförbunden anordnar inom denna datautbildning bör räknas in i underlaget för en senare fördelning av studietimmar som berättigar till det högre schablonbidraget. Utbildningen skall kunna anordnas dels på fritid, dels på arbetstid på arbetsplatser utan tillgång till medel från förnyelsefonder. I de fall utbildningen anordnas på en sådan arbetsplats kan arbetsgivaren bidra till kostnaderna så att utbildningen blir kostnadsfri för deltagarna samt betala lön till dem under studietiden. Enligt föredragande statsrådet kommer urvalet till utbildningen i sådana fall att bli beroende av en förhandling mellan arbetsgivaren och de fackliga organisationerna på arbetsplatsen.

Det bör enligt propositionen ankomma på regeringen att utforma regler för studiecirklarna för bred datautbildning.

I sammanhanget påpekas att behovet av datautbildning på arbetsplatserna i första hand bör täckas av personalutbildning som bekostas av arbetsgivarna. I företag eller på statliga arbetsplatser som har tillgång till medel från förnyelsefonder bör dessa medel kunna bekosta bred datautbildning för kortutbildade.

Den föreslagna breda datautbildningen i studiecirkelform bör enligt motionerna 1985/86:Ub413 (fp) yrkande 4 i denna del, 1985/86:Ub414 (c) yrkande 4, 1985/86:Ub416 (m) i denna del samt 1985/86:Ub803 (c) yrkande 10 i denna del genomföras enligt de av riksdagen fastlagda principerna om det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Urvalet av deltagare i utbildningen får inte vara beroende av förhandlingar mellan arbetsgivare och fackliga organisationer. Det måste vara den enskilde som söker sig till utbildning av folkbildningskaraktär. Enskilda människors valfrihet i vad avser bildning och utbildning inom folkbildningen får inte hotas.

I motionerna anförs även att datautbildning bekostad med medel från förnyelsefonder inte får berättiga till studiecirkelbidrag. Sådan utbildning får enligt motionerna 1985/86:Ub416 (m) i denna del och 1985/86:Ub838 (m)

yrkande 25 inte ingå i beräkningsunderlaget för fördelning av studietimmar som berättigar till det högre schablonbidraget.

Enligt motion 1985/86:Ub414 (c) yrkande 3 i denna del bör likvärdiga ekonomiska förutsättningar gälla oavsett vilket studieförbund den enskilde väljer.

De särskilda regler som skall gälla för den breda datautbildningen bör enligt motion 1985/86:Ub413 (fp) yrkande 4 i denna del utformas av SÖ.

Utskottet instämmer helt med motionärerna i att den föreslagna nya formen av studiecirklar i bred, grundläggande datakunskap inte bör skilja sig från övriga statsbidragsberättigade studiecirklar i vad gäller tillämpningen av principerna för det fria och frivilliga folkbildningsarbetet. Dessa datacirklar skall, precis som andra cirklar, kunna anordnas på fritid och på arbetstid. Sådana datacirklar enligt särskilda regler, som anordnas på arbetstid, bör i enlighet med förslaget i budgetpropositionen endast avse deltagare på arbetsplatser utan tillgång till medel från förnyelsefonder. Det blir därför aldrig fråga om att med studiecirkelbidrag stödja bred datautbildning på arbetsplatser som har tillgång till medel från förnyelsefonder. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund att den grundläggande datautbildningen kan ske i form av cirklar med statsbidrag. Utskottet tillstyrker också att dessa datacirklar får läggas till grund för en senare fördelning av studietimmar som berättigar till det högre schablonbidraget. Utskottet noterar i sammanhanget att den föreslagna utbildningen skall anordnas under två år och att SÖ skall få i uppdrag att löpande följa och utvärdera utbildningen.

I vad gäller frågan om urval till utbildning på arbetstid har utskottet redan erinrat om att studiecirklar på arbetstid inte är någon ny företeelse. Det finns t. o. m. särskilda regler om längden på sammankomster i sådana allmänna cirklar. Det bör, oavsett ämne, vara fritt och frivilligt för arbetstagarna att besluta om de vill ha datautbildning av detta slag arrangerad av studieförbund, att välja studieförbund och att söka sig till en sådan cirkel på arbetstid. Frågan om möjlighet att delta i studiecirkel på arbetstid måste enligt gällande regler bli föremål för förhandling mellan arbetsgivaren och de fackliga organisationerna på arbetsplatsen. Även frågan om lön under studietiden samt eventuella bidrag från arbetsgivaren för att göra utbildningen kostnadsfri för deltagarna blir föremål för förhandling. Det är således inte arbetsgivaren eller de fackliga organisationerna som skall välja ut vilka som skall söka sig till utbildningen. Däremot ankommer det på dem att förhandla om vilka av dem som önskar utbildningen som skall få genomgå den på arbetstid och vilka de ekonomiska villkoren för detta skall vara.

Utskottet kan inte finna att de föreslagna riktlinjerna för den särskilda, breda datautbildningen i studiecirkelform skulle innebära annat än att studieförbunden kan anordna den på lika ekonomiska villkor i statsbidragshänseende. För deltagare i studiecirklar på arbetstid kan det emellertid bli fråga om olika ekonomiska villkor beroende på vad som överenskoms vid förhandlingar mellan arbetsgivare och fackliga organisationer.

Riksdagen godkände föregående år (UbU 1984/85:21, rskr. 1984/85:222) att försöksverksamhet får bedrivas med studiecirklar i friare former.

Bestämmelserna är intagna i en av regeringen utfärdad förordning (1985:236). På motsvarande sätt bör regeringen få utforma regler för de särskilda studiecirklarna inom den breda datautbildningen.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 4, 1985/86:Ub414 yrkande 3 i denna del och yrkande 4, 1985/86:Ub416, 1985/86:Ub803 yrkande 10 i denna del samt 1985/86:Ub838 yrkande 25 godkänner vad som förordats i propositionen beträffande villkor för studiecirklar i grundläggande datakunskap under budgetåren 1986/87 och 1987/88.

Den breda datautbildningen i studiecirkelform enligt friare regler skall riktas till kortutbildade. I budgetpropositionen anges att det i första hand gäller personer som har kortare utbildning än gymnasieskola.

Enligt motion 1985/86:Ub414 (c) yrkande 3 i denna del bör alla som ej nåtts av grundläggande datautbildning i det allmänna skolväsendet kunna delta i den breda datautbildningen.

Utskottet instämmer med motionärerna i att alla, som inte fått grundläggande datautbildning i skolan, har behov av att få sådan utbildning. Det är emellertid de kortutbildade som har svårast att hävda sig på arbetsmarknaden. De har också färre möjligheter än de som har en längre utbildning som grund att erbjudas och nås av den datautbildning som finns i dag bl. a. i form av personalutbildning. Enligt utskottets mening bör därför den särskilda satsning på bred datautbildning som nu föreslås i första hand riktas till kortutbildade. Detta utesluter givetvis inte att även andra kategorier kan få del av utbildningen i vissa fall. Det kan t. ex. gälla arbetstagare med olika utbildningsbakgrund men med likartade arbetsuppgifter som behöver få en bättre allmän datakunskap för att kunna klara sådana förändringar i arbetet som beror på den datatekniska utvecklingen. Utskottet erinrar om att det även finns utbildning i datakunskap inom det reguljära utbudet av studiecirklar vilka vänder sig till alla. Med hänvisning till det anförda bör riksdagen avslå motion 1985/86:Ub414 yrkande 3 i denna del och godkänna vad som förordats i propositionen om deltagare i studiecirklar i grundläggande datakunskap.

Enligt motion 1985/86:Ub831 (fp) yrkande 1 bör riksdagen hos regeringen begära *ett program för datautbildning av kvinnor*. Motionärerna anser att ett första steg i ett sådant program borde innebära att de friare regler som förordas för studiecirklar i grundläggande datakunskap för kortutbildade skall gälla även cirklar som vänder sig enbart till kvinnor. Vidare bör programmet avse åtgärder för datautbildning av kvinnor under en treårsperiod i syfte att stärka deras ställning och förändra könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Den försöksverksamhet som nu pågår med medel under arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel bör enligt motionen ges en mera långsiktig inriktning.

Det finns enligt utskottets uppfattning inget i de förordade principerna för studiecirklar i grundläggande datakunskap för kortutbildade som hindrar att sådana studiecirklar riktas enbart till kvinnor. I så måtto är motionärernas

önskemål tillgodosedda. Den nu pågående försöksverksamheten med bred datautbildning bekostad med medel under arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel har enligt en delrapport till två tredjedelar haft kvinnor som deltagare. Försöksverksamheten utvärderas av Arbetslivscentrum. Som utskottet tidigare redovisat pågår ett arbete inom utbildningsdepartementet med att utarbeta ett handlingsprogram inom datautbildningsområdet.

Utskottet förutsätter att det pågående utvärderings- och utredningsarbetet särskilt belyser kvinnors utsatta situation på arbetsmarknaden och frågor som gäller åtgärder för att bryta de könsbundna utbildnings- och yrkesvalen. Innan resultat av det pågående arbetet redovisats bör riksdagen inte göra något uttalande om något specifikt datautbildningsprogram för t. ex. kvinnor. Riksdagen bör därför avslå motion *1985/86:Ub831 yrkande 1.*

I motion 1985/86:Ub407 (s) yrkas att riksdagen skall göra ett *uttalande om* att de primära behoven inom *den breda datautbildningen* inte är datateknik utan mera allmänt inriktad utbildning även i svenska, andra språk och matematik. Den pågående försöksverksamheten med bred datautbildning behöver spridas geografiskt och till företag som saknar tillgång till medel från förnyelsefonderna.

Som utskottet redovisat i det föregående kommer den pågående försöksverksamheten att avslutas under år 1986 och utvärderas. Dessutom kommer mera yrkesinriktad bred datautbildning enligt förslag i årets budgetproposition att kunna genomföras som arbetsmarknadsutbildning inom företag (prop. 1985/86:100, bil. 12, s. 82–83). Utskottet har i det föregående behandlat frågan om en tvåårig satsning på bred datautbildning i studiecirkelform. Genom dessa satsningar och förslag blir motionärernas önskemål tillgodosedda både beträffande en spridning av den breda datautbildningen och beträffande utbildning i företag som inte har tillgång till förnyelsefondsmedel. Riksdagen bör med hänvisning till det anförda avslå motion 1985/86:Ub407.

I motion 1985/86:Ub402 (s) hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna behovet av *dataprogram för utbildning av vuxna datoranvändare.*

I datadelegationens betänkande (SOU 1985:50) Bred datautbildning har bl. a. frågor om utbildningsmaterial och utbildningsprogramvara behandlats. Betänkandet ligger nu till grund för arbetet inom utbildningsdepartementet med ett handlingsprogram inom datautbildningsområdet. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1985/86:Ub402.

Utskottet hemställer

1. beträffande *schablonbidragen till studiecirkelverksamhet*

att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 5 och 1985/86:Ub838 yrkande 24, båda i denna del, godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

2. beträffande *tilläggsbidragen till studiecirklar i samhällskunskap, svenska och matematik*

att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 21 godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

3. beträffande *bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 22 godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

4. beträffande *bidrag till kulturverksamhet*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 23 godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

5. beträffande *antalet studietimmar*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 24 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

6. beträffande *bidrag till idrottsrörelsens studieförbund SISU*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 24 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

7. beträffande *bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete*
att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. beträffande *vuxenutbildningsavgiften*
att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 27 godkänner att 89 000 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 används till att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.,

9. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Bidrag till studieförbunden m. m.* med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 5 i denna del och 1985/86:Ub838 yrkande 28 för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 948 022 000 kr.,

10. beträffande *kursplanebundna universitetscirklar*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub404, 1985/86:Ub413 yrkande 6 och 1985/86:Ub838 yrkande 26,

11. beträffande *cirkelsammankomsters längd*
att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Ub414 yrkandena 1 och 2 samt 1985/86:Ub417 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. beträffande *handikappades deltagande i studiecirkelverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub806 yrkande 4,

13. beträffande *villkor för studiecirklar i grundläggande datakunskap för kortutbildade under budgetåren 1986/87 och 1987/88*
att riksdagen med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 4, 1985/86:Ub414 yrkande 3 i denna del och yrkande 4, 1985/86:Ub416, 1985/86:Ub803 yrkande 10 i denna del samt 1985/86:Ub838 yrkande 25 godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

14. beträffande *deltagare i studiecirklar i grundläggande datakunskap för kortutbildade*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub414 yrkande 3 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

15. beträffande *ett program för datautbildning för kvinnor*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub831 yrkande 1,

16. beträffande *uttalande om bred datautbildning*
att riksdagen avslår motion *1985/86:Ub407*,

17. beträffande *dataprogram för utbildning av vuxna i datoranvändning*
att riksdagen avslår motion *1985/86:402*.

2. Bidrag till driften av folkhögskolor m. m.

Regeringen har under punkt C 6 (s. 188–193) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har förordats om folkhögskolans undervisningsvolym,

2. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – medge att vissa kurser för arbetslös ungdom anordnas på folkhögskolor,

3. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – enligt vad som i propositionen har förordats medge särskild beräkning av elevveckor för studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa som genomgår folkhögskolekurs,

4. godkänna regeringens beslut beträffande Västanviks folkhögskola,

5. till Bidrag till driften av folkhögskolor m. m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 480 570 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub401 av Marianne Andersson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående extra tilldelning av elevveckor för kurser för arbetslös ungdom vid folkhögskolor.

1985/86:Ub819 av Magnus Persson m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att särskilda kurser vid folkhögskola för arbetslös ungdom får ordnas för längre kurstid än tio veckor.

1985/86:Ub838 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

29. att riksdagen beslutar att fastställa koefficienten till det allmänna bidraget till driften av folkhögskolor m. m. till 0,0034 fr. o. m. den 1 juli 1986,

30. att riksdagen beslutar att till C 6. Bidrag till driften av folkhögskolor m. m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 455 120 000 kr.

Utskottet

Statsbidrag till folkhögskolor utgår med bidrag per elevvecka. Antalet bidragsberättigade elevveckor får under innevarande budgetår uppgå till högst 703 500. För nästa budgetår föreslås i budgetpropositionen en minskning med 200 elevveckor för viss fritidsledarutbildning och en ökning med 600 elevveckor för att den nyinrättade Kvinnofolkhögskolan skall ges möjlighet att bredda sin utbildning. Den totala *undervisningsvolymen* nästa budgetår blir således 703 900 elevveckor.

Rättelse: S. 14 rad 7 Står: Riksdagen begär Rättat till: Regeringen begär

Utskottet tillstyrker vad som förordats i fråga om folkhögskolans utbildningsvolym.

Utskottet föreslår även att riksdagen godkänner regeringens beslut den 12 december 1985 att *Västanviks folkhögskola* får planera för anskaffning av utrustning inom en ram av högst 5 milj. kr. i samband med byggnation av undervisnings- och administrationslokaler vid folkhögskolan.

Regeringen begär – liksom tidigare år – riksdagens bemyndigande att i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar få medge att vissa *kurser för arbetslös ungdom* anordnas på folkhögskolor samt att få medge särskild beräkning av elevveckor för *studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa* som genomgår folkhögskolekurs. Kurser för arbetslös ungdom får omfatta högst tio veckor per kurs. Innevarande budgetår finns en totalram om 20 000 elevveckor för sådana kurser.

Enligt motion 1985/86:Ub401 (c) och 1985/86:Ub819 (s) yrkande 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att särskilda kurser vid folkhögskola för arbetslös ungdom skall få anordnas med längre studietid än de högst tio veckor som gäller i dag. Av motionerna framgår inte om de längre kurserna får innebära en ökad ram för detta slag av kurser.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det i vissa fall kan vara motiverat att anordna längre kurser än tio veckor för arbetslös ungdom. Skolöverstyrelsen (SÖ) bör därför få medge att folkhögskola får anordna längre sådan kurs om det finns särskilda pedagogiska eller andra särskilda skäl härför. Förlängningen skall ske inom den ram som givits för kurser av detta slag. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Ub401 och 1985/86:Ub819 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker att regeringen får de begärda bemyndigandena beträffande kurser för arbetslös ungdom och beräkning av elevveckor för studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

I motion 1985/86:Ub838 (m) hemställs att koefficienten för beräkning av det allmänna bidraget till driften av folkhögskolor skall sänkas från 0,0036 till 0,0034 fr. o. m. nästa budgetår (yrkande 29). Med utgångspunkt häri beräknas att *medelsbehovet* minskar med 25 120 000 kr. Riksdagen bör därför anvisa 455 120 000 kr. under anslaget (yrkande 30).

Utskottet anser inte att bidragen till folkhögskolorna skall minskas på det sätt som förordas i motion 1985/86:Ub838 varför riksdagen bör avslå motionens yrkande 29. I enlighet härmed föreslår utskottet att riksdagen med avslag på yrkande 30 i motionen anvisar det i budgetpropositionen begärda beloppet om 480 570 000 kr.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *folkhögskolans utbildningsvolym*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

2. beträffande *Västanviks folkhögskola*

att riksdagen godkänner regeringens beslut,

3. beträffande *längden på kurser för arbetslös ungdom som anordnas på folkhögskola*

att riksdagen med anledning av motionerna 1985/86:Ub401 och 1985/86:Ub819 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. beträffande *kurser för arbetslös ungdom*
att riksdagen bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – medge att vissa kurser för arbetslös ungdom anordnas på folkhögskolor,

5. beträffande *beräkning av elevveckor i vissa fall*
att riksdagen bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – enligt vad som förordats i proposition 1985/86:100 medge särskild beräkning av elevveckor för studerande med särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa som genomgår folkhögskolekurs,

6. beträffande *beräkningen av det allmänna bidraget till folkhögskolorna*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub838 yrkande 29,

7. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Bidrag till driften av folkhögskolor m. m.* med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motion 1985/86:Ub838 yrkande 30 för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 480 570 000 kr.

3. Bidrag till viss central kursverksamhet

Regeringen har under punkt C 7 (s. 193–194) föreslagit riksdagen att

1. godkänna att 36 050 000 kr. av de medel, som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87, används till att finansiera anslaget,

2. till Bidrag till viss central kursverksamhet för budgetåret 1986/87 anvisa ett anslag av 36 050 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub413 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen beslutar att avskaffa anslaget C 7. Bidrag till viss central kursverksamhet.

1985/86:Ub838 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

31. att riksdagen avslår regeringens förslag att 36 050 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 används till att finansiera anslaget C 7. Bidrag till viss central kursverksamhet,

32. att riksdagen avslår regeringens förslag att till C 7. Bidrag till viss central kursverksamhet för budgetåret 1986/87 anvisa ett anslag av 36 050 000 kr.

Statsbidrag ges fr. o. m. budgetåret 1970/71 till löntagarorganisationerna för deras centrala kursverksamhet. Bidrag ges numera också till central kursverksamhet inom Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges fiskares riksförbund och Sveriges hantverks- och industriorganisation – Familjeföretagen. Anslaget föreslås ökas med 1 050 000 kr. nästa budgetår till 36 050 000 kr. och liksom innevarande budgetår helt finansieras med medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften.

Enligt motionerna 1985/86:Ub413 (fp) yrkande 7 och 1985/86:Ub838 (m) yrkandena 31 och 32 bör riksdagen inte anvisa några medel för löntagarorganisationernas och de tre övriga organisationernas centrala kursverksamhet. Enligt motion 1985/86:Ub413 är det i nuvarande statsfinansiella läge inte längre motiverat att staten lämnar bidrag för denna kursverksamhet. I motion 1985/86:Ub838 anförs att organisationerna själva bör svara för kostnaderna för verksamheten.

Under riksmötet 1984/85 avstyrkte utskottet motsvarande motionsyrkanden i sitt av riksdagen godkända betänkande UbU 1984/85:22. Därvid erinrade utskottet om att tillkomsten av bidragen till de nämnda organisationernas centrala kursverksamhet bl. a. var ett led i de ökade satsningarna på utbildning för vuxna som inte fått tillräcklig utbildning i sin ungdom och som behöver kunskaperna för sin verksamhet inom resp. organisation. Utskottet föreslår att riksdagen vidhåller sin tidigare fattade ståndpunkt och med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 7 och 1985/86:Ub838 yrkandena 31 och 32 anvisar de av regeringen begärda medlen och godkänner den föreslagna finansieringen av anslaget.

Utskottet hemställer

1. beträffande *finansiering av anslaget*

att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 7 i denna del och 1985/86:Ub838 yrkande 31 godkänner att 36 050 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 används till att finansiera anslaget,

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Bidrag till viss central kursverksamhet* med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 7 i denna del och 1985/86:Ub838 yrkande 32 för budgetåret 1986/87 anvisar ett anslag av 36 050 000 kr.

4. Bidrag till kontakttolkutbildning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt C 8 (s. 194–196) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till kontakttolkutbildning* för budgetåret

1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 2 866 000 kr.

Stockholm den 20 mars 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Per Unckel (m), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Birger Hagård (m), Marianne Andersson (c) och Viola Furubjelke (s).

Reservationer

1. Schablonbidragen till studiecirkelverksamhet (punkt 1, mom. 1)

Per Unckel (m), Ylva Annerstedt (fp), Birgitta Rydle (m), Lars Leijonborg (fp) och Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet föreslår" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att schablonbidragen inte bör höjas nästa budgetår. Därigenom undgår statsbudgeten en ökad utgift om 21 950 000 kr. Riksdagen bör således bifalla motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 5 och 1985/86:Ub838 yrkande 24 i motsvarande delar. Till anslagsbeloppet återkommer utskottet i det följande.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *schablonbidragen till studiecirkelverksamhet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 5 och 1985/86:Ub838 yrkande 24, båda i denna del, samt med avslag på proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Vissa tilläggsbidrag, uppsökande verksamhet, kulturverksamhet, antalet studietimmar, idrottsrörelsens studieförbund SISU, bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete (punkt 1, mom. 2–7)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet erinrar" och på s. 5 slutar "här anförts" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör en besparing göras på bidragen till vuxenutbildningen i syfte att frigöra medel att användas till ungdomsskolan. Riksdagen bör därför godkänna de besparingar som föreslås i motion 1985/86:Ub838 yrkandena 21, 22 samt 24 i denna del. Därigenom uppnås

även att den styrning av studieförbundens verksamhet försvinner som tilläggsbidragen till cirklar i samhällskunskap, svenska och matematik innebär.

Bidraget till kulturverksamhet i studieförbunden har ökat kraftigt under senare år. Enligt utskottets mening finns det även inom ramen för ett reducerat anslag goda möjligheter att stödja verksamhet som särskilt vänder sig till barn och ungdom samt att engagera professionellt arbetande kulturskapare. Utbildningsutskottet tillstyrker därför förslaget i motion 1985/86:Ub838 yrkande 23 om ett med 35 milj. kr. minskat anslag. Riksdagen bör således anvisa 65 430 000 kr. för kulturverksamhet i studieförbunden.

Av besparingsskäl bör antalet studietimmar förbli oförändrat. Inom denna ram och inom tillgängliga resurser i övrigt bör utrymme finnas för bidrag till idrottsrörelsens studieförbund SISU.

Utskottet tillstyrker den i budgetpropositionen föreslagna medelsberäkningen beträffande bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete. Utskottet har inte underlag för att föreslå riksdagen att göra ett uttalande om ändrade fördelningsgrunder för detta bidrag, vilket kulturutskottet förordar i sitt yttrande KrU 1985/86:3 y.

dels att utskottets hemställan under 2–7 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *tilläggsbidragen till studiecirklar i samhällskunskap, svenska och matematik*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 21 och med avslag på proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *bidrag till uppsökande verksamhet i bostadsområden*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 22 och med avslag på proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. beträffande *bidrag till kulturverksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 23 och med avslag på proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *antalet studietimmar*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 24 i denna del och med avslag på proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. beträffande *bidrag till idrottsrörelsens studieförbund SISU*

att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:100 och motion 1985/86:Ub838 yrkande 24 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *bidrag till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

3. Vuxenutbildningsavgiften (punkt 1, mom. 8)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Mot bakgrund" och slutar "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att själva konstruktionen med en vuxenutbildningsavgift ter sig alltmer tveksam. I samband med en allmän översyn av arbetsgivaravgifterna bör en omläggning av finansieringen av vuxenutbildningen övervägas. För budgetåret 1986/87 bör dock 200 350 000 kr. av ifrågavarande medel användas för att delfinansiera anslaget till studieförbunden. Anslagsförändringen innebär innehållsmässigt att ungdomsskolan och grundutbildningen för vuxna ges prioritet framför andra i och för sig angelägna utbildningsinsatser. Enligt utskottets mening är detta den rimligaste fördelningen av de resurser som för närvarande kan ställas till utbildningsväsendets förfogande. Utskottet tillstyrker alltså motion 1985/86:Ub838 yrkande 27.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

> 8. beträffande *vuxenutbildningsavgiften*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 27 och med anledning av proposition 1985/86:100 godkänner att 200 350 000 kr. av de medel som tillfaller statsverket genom vuxenutbildningsavgiften för budgetåret 1986/87 får användas för att delvis finansiera anslaget Bidrag till studieförbunden m. m.

4. Anslagsbeloppet under Bidrag till studieförbunden m. m. (punkt 1, mom. 9)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1–3

Per Unckel, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Sammanfattningsvis föreslår" och slutar "i budgetpropositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående förordat minskning resp. slopande av vissa bidrag till studieförbunden (reservationerna 1 och 2) samt en ökad användning av vuxenutbildningsavgiftsmedel för finansiering av anslaget (reservation 3). I enlighet härmed föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 28 samt med anledning av proposition 1985/86:100 och motion 1985/86:Ub413 yrkande 5 i denna del till Bidrag till studieförbunden m. m. för budgetåret 1986/87 anvisar 817 162 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

> 9. beträffande *anslagsbeloppet*
>
> att riksdagen till *Bidrag till studieförbunden m. m.* med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 28 samt med anledning av proposition 1985/86:100 och motion 1985/86:Ub413 yrkande 5 i denna del för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 817 162 000 kr.,

5. Anslagsbeloppet under Bidrag till studieförbunden m. m. (punkt 1, mom. 9)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Sammanfattningsvis föreslår" och slutar "i budgetpropositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående (reservation 1) förordat att schablonbidragen till studiecirkelverksamheten inte skall höjas nästa budgetår. I enlighet härmed föreslår utskottet att riksdagen under anslaget Bidrag till studieförbunden m. m. för budgetåret 1986/87 anvisar 926 072 000 kr.,

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

> 9. beträffande *anslagsbeloppet*
>
> att riksdagen till *Bidrag till studieförbunden m. m.* med bifall till motion 1985/86:Ub413 yrkande 5 i denna del samt med anledning av proposition 1985/86:100 och motion 1985/86:Ub838 yrkande 28 för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 926 072 000 kr.,

6. Kursplanebundna universitetscirklar (punkt 1, mom. 10)

Per Unckel (m), Ylva Annerstedt (fp), Birgitta Rydle (m), Lars Leijonborg (fp) och Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Utskottet anser" och slutar "yrkande 26" bort ha följande lydelse:

En studiecirkelavgift för deltagande i kursplanebunden universitetscirkel torde inte upplevas som avskräckande för de människor som annars inte får någon undervisning alls av detta slag eller måste bekosta resor eller eventuellt bostad på en högskoleort. Den decentraliserade högskoleutbildning som universitet och högskolor kan erbjuda inom knappa resursramar bör enligt utskottets mening kompletteras med kursplanebundna universitetscirklar i studieförbundens regi. Det är av rättviseskäl starkt motiverat att på detta sätt erbjuda människor i glesbygd och på små orter en utbildning som annars blir förbehållen dem som bor i närheten av eller på högskoleorterna. Mot bakgrund av det anförda bör riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 6 och 1985/86:Ub838 yrkande 26 samt med anledning av motion 1985/86:404 som sin mening ge regeringen till känna att kursplanebundna universitetscirklar fr. o. m. nästa budgetår åter skall berättiga till statsbidrag. Bidrag skall utgå som till icke kursplanebundna universitetscirklar.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

> 10. beträffande *kursplanebundna universitetscirklar*
>
> att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 6 och 1985/86:Ub838 yrkande 26 samt med anledning av motion 1985/86:Ub404 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Ett program för datautbildning för kvinnor (punkt 1, mom. 15)

Ylva Annerstedt (fp) och Lars Leijonborg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Utskottet förutsätter" och slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det nu pågående utrednings- och utvärderingsarbetet bör enligt utskottets mening bl. a. resultera i ett treårigt program för datautbildning för kvinnor. I denna datautbildning för kvinnor bör skolor, folkhögskolor, studieförbund och arbetsmarknadens parter engageras. Den hittillsvarande satsningen med medel under både utbildningshuvudtiteln och arbetsmarknadshuvudtiteln på projekt för att förbättra kvinnors ställning på arbetsmarknaden bör enligt utskottets mening i fortsättningen innefatta mera långsiktiga projekt som syftar till att uppnå en jämnare könsfördelning inom databranschen. Därvid bör särskilt uppmärksammas de deltidsarbetande kvinnorna. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub831 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *ett program för datautbildning för kvinnor*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub831 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Bidrag till driften av folkhögskolor m. m. (punkt 2, mom. 6 och 7)

Per Unckel, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet anser inte" och slutar "480 570 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att koefficienten för beräkning av det allmänna bidraget till folkhögskolorna bör sänkas från 0,0036 till 0,0034 i enlighet med vad som förordas i motion 1985/86:Ub838 yrkande 29. Riksdagen bör således med bifall till motionens yrkande 30 anvisa ett med 25 450 000 kr. minskat belopp i förhållande till vad som föreslagits i budgetpropositionen.

dels att utskottets hemställan under 6 och 7 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *beräkning av det allmänna bidraget till folkhögskolorna*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 29 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Bidrag till folkhögskolor m. m.* med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 30 och med anledning av proposition 1985/86:100 för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 455 120 000 kr.

Per Unckel (m), Ylva Annerstedt (fp), Birgitta Rydle (m), Lars Leijonborg (fp) och Birger Hagård (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Under riksmötet" och slutar "av anslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den centrala kursverksamheten inom nämnda organisationer inte längre bör bekostas med statsmedel. Därför bör riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 7 och 1985/86:Ub838 yrkandena 31 och 32 avslå regeringens förslag till medelsanvisning och finansiering på denna punkt.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub413 yrkande 7 och 1985/86:Ub838 yrkandena 31 och 32 samt med avslag på proposition 1985/86:100 beslutar att anslaget Bidrag till viss central kursverksamhet inte skall föras upp på riksstaten fr. o. m. budgetåret 1986/87.

Kulturutskottets yttrande 1985/86:3 y

om bidrag till studieförbunden m. m. (prop. 1985/86:100 bil. 10 delvis)

KrU
1985/86:3 y
Bil.

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 30 januari 1986 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1985/86:100 bilaga 10 punkt C 4 Bidrag till studieförbunden m. m. i de delar som rör kulturutskottets beredningsområde jämte eventuella motioner.

Kulturutskottet får med anledning härav anföra följande.

Under anslaget Bidrag till studieförbunden m. m. beräknas medel för bidrag till kulturverksamhet under en särskild anslagspost – Bidrag till kulturverksamhet. Detta bidrag skall dels utgöra ett stöd till anordnande av kulturprogram i studieförbundens egen verksamhet och i övriga föreningslivet, dels möjliggöra förberedelser i vid mening för sådana arrangemang. Bidraget innebär även en möjlighet för professionellt arbetande artister och konstnärer att nå ut till nya grupper. Samtidigt skapas ökade sysselsättningsmöjligheter för kulturarbetare. Den bidragsberättigade kulturverksamheten är inte bunden till vissa åldersgrupper.

Denna anslagspost, liksom anslagsposten Bidrag till Folkbildningsförbundet och länsbildningsförbunden, disponeras av statens kulturråd. Övriga sex poster under anslaget disponeras av skolöverstyrelsen (SÖ).

I propositionen föreslås att statsbidrag för budgetåret 1986/87 skall utgå till den svenska idrottsrörelsens studieförbund (SISU). För att inte detta statsbidrag skall minska bidragen till övriga studieförbund räknar föredraganden med en ökning av bidragen till fem anslagsposter, däribland den post som avser kulturverksamhet, med sammanlagt 5 milj. kr. Anslagsposten Bidrag till kulturverksamhet föreslås höjd med 2 940 000 kr. till totalt 100 430 000 kr. Inom ramen för denna höjning har 100 000 kr. beräknats för den kulturverksamhet som kan komma att anordnas av SISU.

I motion Ub838 (m) yrkas att bidraget till kulturverksamhet skall föras upp med 65 430 000 kr. vilket är en minskning med 35 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Då kulturutskottet våren 1985 behandlade förslag om minskning av bidraget till kulturverksamhet uttalade utskottet att, med hänsyn till den betydelse bidraget har för den lokala kulturverksamheten, en sådan minskning skulle få icke acceptabla effekter. Utskottet finner inte anledning att ändra uppfattning och anser alltså att utbildningsutskottet bör avstyrka motion Ub838 yrkande 23.

Utbildningsutskottet bör enligt kulturutskottets mening tillstyrka rege-

ringens förslag till medelsberäkning för bidrag till kulturverksamhet samt till Folkbildningsförbundet och länsbildningsförbunden.

I detta sammanhang vill utskottet även aktualisera frågan om fördelningen av de medel som ställs till förfogande för studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete. Medel för detta ändamål disponeras av SÖ.

Denna fråga hade kulturutskottet våren 1985 anledning att gå in på i yttrande till utbildningsutskottet över bidrag till studieförbunden (KrU 1984/85:2 y). I 1985 års budgetproposition (prop. 1984/85:100 bil. 10 s. 233) beräknades en ökning av detta bidrag med 4 milj. kr. i syfte att ge studieförbunden ökade möjligheter att utveckla kulturverksamheten. I sitt yttrande framhöll kulturutskottet att avsikten med anslagsposten är att utbilda såväl studieförbundens medarbetare som kulturarbetare och ledare för kulturgrupper och kulturprojekt, att framställa lämpligt studiematerial och anskaffa pedagogiska hjälpmedel samt att främja verksamheten genom forskning och utvecklingsarbete. Kulturutskottet tillstyrkte detta förslag och uttalade att dessa medel borde tas upp under en särskild anslagspost under anslaget Bidrag till studieförbunden m. m. Förslaget fördes dock inte vidare av utbildningsutskottet (UbU 1984/85:21, rskr. 1984/85:222).

Utskottet har inhämtat att fördelningen av detta bidrag sker enbart på grundval av antalet studietimmar. Någon hänsyn till den kulturverksamhet som studieförbunden bedriver tas inte. I en skrivelse från tre studieförbund till utbildningsdepartementet påvisas att detta fått till följd att de förbund som har en stor andel kulturverksamhet blivit missgynnade. I skrivelsen förslås därför att fördelningssystemet skall ändras.

Från de synpunkter som kulturutskottet har att bevaka är det viktigt att statsbidraget till studieförbundens pedagogiska verksamhet och utvecklingsarbete fördelas med hänsyn till både studieförbundens studiecirkelverksamhet och deras kulturverksamhet. Det är vidare enligt utskottets mening angeläget att fördelningen av bidragen till denna verksamhet sker i nära samarbete mellan SÖ och kulturrådet. Utbildningsutskottet bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här anfört.

Stockholm den 11 mars 1986

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Maja Bäckström (s), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Erkki Tammenoksa (s), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Margareta Fogelberg (fp) och Jan Hyttring (c).

Avvikande meningar

1. Medelsberäkningen för kulturverksamhet m. m.

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar "Då kulturutskottet" och slutar "Ub838 yrkande 23" bort ha följande lydelse:

Bidraget till kulturverksamhet i studieförbunden har ökat kraftigt under senare år. Enligt utskottets mening finns det även inom ramen för ett reducerat anslag goda möjligheter att stödja verksamhet som särskilt vänder sig till barn och ungdom samt att engagera professionellt arbetande kulturskapare. Kulturutskottet tillstyrker därför förslaget i motion Ub838 om ett med 35 milj. kr minskat anslag. Utbildningsutskottet bör föreslå riksdagen att beräkna 65 430 000 kr. för kulturverksamhet i studieförbunden.

2. Principer för fördelning av bidraget till pedagogisk verksamhet och utvecklingsarbete

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Gunnel Liljegren (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "I detta" och slutar "här anfört" bort utgå.